

Nr 274

Av herr Spångberg m. fl., om utredning angående en mera ändamålsenlig försvarsorganisation med successiv minskning av försvarskostnaderna, m. m.

(Lika lydande med motion nr 187 i Första kammaren)

Försvarsbeslutet år 1958 innebar att ramen för försvarsutgifterna för budgetåret 1958/59 fastställdes till 2 700 000 000 kr. Detta belopp skulle utökas dels genom löne- och prisjusteringar, dels med 2,5 % därutöver. Den nu framlagda huvudtiteln upptager 3 056 800 000 kr. i drift- och 174 000 000 kr. i kapitalbudgeten för försvarsutgifter under kommande budgetår. Till detta kommer betydande utgifter för samma ändamål upptagna under andra huvudtitlar.

Försvarsbeslutet byggde på en partiöverenskommelse omfattande en giltighetstid av ca tre år, vilken utlöper med innevarande budgetår.

Den våldsamma stegringen av militärkostnaderna och skilda meningar om hur försvaret bör organiseras har föranlett ett flertal motioner under de gångna åren. Som ett hinder för önskvärda ändringar har emellertid åberopats överenskommelsen, som nu nått slutåret.

Det nu i huvudtiteln framlagda förslaget bygger på förslaget i 1960 års snabbutredning. Man borde ha kunnat vänta ett slut på kostnadsökningen och ett allvarligt försök till besparingar på försvarets olika områden, men i stället får man även i år stegrade kostnader. Sedan 1958 synes vissa rationaliseringar ha vidtagits som medfört möjligheter till kostnadssänkningar. Men — som konstateras i propositionen — »av rationaliseringsåtgärder föranledda besparingar har enligt den ordning som tillämpats sedan 1958 icke påverkat kostnadsramen». De sparade medlen har förbrukats på andra områden där det inom militärväsendet finns möjligheter att praktiskt taget förbruka obegränsade belopp. Detta är naturligtvis fel. Med hänsyn till samhällsekonomiska, statsfinansiella och sociala förhållanden bör försvarets sparsamhets- och rationaliseringsåtgärder sikta på en sänkning av de militära kostnaderna. Med hänsyn till eftersatta områden inom vårt land, skolorna, den låga invaliditetsersättningen, sjukvården, åldringsvården och de handikappades problem, vattenvården, vägbyggnadsfrågor m. m. liksom hänsyn till skattetrycket har försvarskostnaderna överstigit rimlighetens gränser.

Ingen kan förbise den krigsfara mänskligheten manövrerat sig in i. Men krigsfaran är ett symptom på reella orsaker, som inte kan lösas med vapenmakt. 60 procent av världens befolkning svälter och lider brist på allt, under det att andra — bland dem även vi — har avsättningsproblem samt ödslar en

stor del av tillgångarna på militära rustningar. Dessa ting hänger samman med krigsfarans orsaker och nödvändiggör en världsomfattande minskning av militärkostnaderna. De bör användas att hjälpa utvecklingsländerna att tekniskt bygga ut sina produktionsmedel, minska motsättningarna och därmed få säkrare grund för varaktig fred.

För detta talar även det faktiska förhållandet att inget land längre kan försvara sig annat än i småkrig mellan stater som saknar moderna vapen. För vår del saknar detta senare aktualitet. Ingen tror att vi blir invecklade i ett lokalt omfattande krig med någon liten stat. Mot atombomber kan inget land försvara sig, om det inte är mångdubbelt större än motståndarens, då den mindre kan totalförstöras.

Propositionen, liksom försvarskommittén, framhåller rustningarnas fredsbevarande effekt. Bl. a. redovisas den uppfattningen, »att den i 1958 års försvarsbeslut avsedda försvarseffekten i allt väsentligt kunnat upprätthållas». Naturligtvis är detta riktigt i nuvarande läge och för den tid som gått, då vi inte hotas från något håll. Men denna effekt skulle ha uppehållits med annan och långt billigare försvarsorganisation.

Försvarskommittén föreslår att den plan som nu fastställs skall omfatta en tid av två år, vilket även förordas i propositionen. Det bör sålunda med det snaraste tillsättas en ny utredning. Detta synes även vara nödvändigt med hänsyn till kommitténs föreliggande betänkande. Den blivande försvarsutredningen bör få en mera allsidig sammansättning samt direktiv syftande till en billigare och för vårt land bättre avpassad försvarsorganisation, varvid en betydande minskning av flyget och en viss utökning av helikopterorganisationen bör företagas. Vi håller även före att en välorganiserad partisanverksamhet vore lämplig som en del i landets försvar. Dess driftkostnader i fredstid kunde säkert begränsas till relativt mycket små belopp. Det bör ankomma på en kommande utredning att även utreda formerna för partisanverksamhet inom försvarsorganisationen.

Enligt vår mening kan försvarskostnaderna skäras ner med betydande belopp efter en utredning med detta syfte. Men redan nu måste en nedskärning eftersträvas. Anslaget för åren 1961—1963 bör begränsas till en slutsumma som med 200 000 000 kr. understiger den i propositionen föreslagna.

Försvarskommittén erinrar om en från militärledningen tidigare framförd tanke på kärnvapen samt att statsmakterna inte tagit ställning i frågan. Det torde vara för tidigt att i år söka aktualisera kärnvapenfrågan i riksdagen, då man ännu väntar på att denna fråga kommer att livligt studeras inom folkrörelserna och av allmänheten. Vi torde emellertid närma oss den tidpunkt då statsmakterna har att ta bestämd ställning med tanke på försvarets utformning. Från den synpunkten vore det lämpligt att den blivande försvarsutredningen finge utarbeta sina förslag under förutsättning att atomvapen icke införlivas med det svenska försvaret.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,
att riksdagen vid behandlingen av försvarshuvudtiteln
måtte besluta
att försvarskostnaderna budgetåret 1961/62 skall minskas
från föreslagna 3 056 800 000 kr. till 2 856 800 000 kr., samt
att en parlamentarisk utredning snarast må tillsättas med
uppgift att utreda och framlägga förslag om en ändamåls-
enligare försvarsorganisation med successiv minskning av
försvarskostnaderna.

Stockholm den 25 januari 1961

Aug. Spångberg

Olof Andreasson

Helge Lindström

Eric R. Carlsson

Eric W. Johansson

Tekla Torbrink

Karl-Gust. Andersson

G. Eskilsson
